

УДК 343.352(477)

В. В. Березнер
здобувач кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»

СПЕЦІАЛЬНА КОНФІСКАЦІЯ ЯК ЗАХІД КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ В БОРОТЬБІ З ПІДКУПОМ ПРАЦІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ ЧИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Законом України від 18 квітня 2013 р. спеціальна конфіскація, яка до цього часу розглядалась переважно як кримінально-процесуальний захід, набула статусу матеріально-правового інституту як заходу кримінально-правового характеру. Безперечно, цей крок законодавця в цілому є позитивним, оскільки сприяє підвищенню ефективності протидії корисливим злочинам, насамперед їх корупційним проявам. Однак перманентні зміни кримінального законодавства України в частині спеціальної конфіскації, які найчастіше носять поспішний, непродуманий, а подекуди й кон'юнктурний характер, дублювання правового матеріалу, що стосується спеціальної конфіскації, між кримінальним матеріальним і процесуальним правом на тлі існуючих цивільно-правових механізмів повернення потерпілому майна, яке особа набула без достатніх правових підстав, украй дезорієнтували правозастосовну практику. Вона характеризується суттєвими розбіжностями з приводу умов і підстав застосування спеціальної конфіскації, що є неприпустимим та потребує негайного вирішення.

Мета статті полягає у виявленні недоліків чинного кримінального й кримінально-процесуального законодавства, які в підсумку призводять до певної розбалансованості судової практики. Для досягнення цієї мети необхідно простежити генезис вітчизняного кримінального законодавства щодо спеціальної конфіскації, проаналізувати вітчизняну місцеву судову практику та запропонувати певні напрями щодо вдосконалення законодавства кримінального профілю в частині спеціальної конфіскації.

Інститут спеціальної конфіскації не є принципово новим інститутом для вітчизняного законодавства кримінального профілю. Він був добре відомий і кримінальному, і кримінально-процесуальному законодавству ще радянських часів. Щоправда, сам термін «спеціальна конфіскація» в законі не вживався, а використовувався переважно на доктринальному рівні.

Спеціальна конфіскація, яка не розглядалась ні як вид покарання, ні як інший захід кримінально-правового характеру, у загальному вигляді передбачалась ст. 81 Кримінально-процесуального кодексу України 1960 р. (далі – КПК УРСР), яка регламентувала вирішення питань про речові докази. Різновидами речових доказів, згідно зі ст. 78 КПК УРСР, визнавалися предмети, які були

знаряддями вчинення злочину, зберігали на собі сліди злочину або були об'єктом злочинних дій, гроші, цінності та інші речі, здобуті злочинним шляхом. Питання про ці речові докази, згідно зі ст. 81 КПК УРСР, вирішувалось вироком, ухвалою чи постановою суду або постановою органу дізнання, слідчого, прокурора про закриття справи. При цьому дотримувались таких вимог:

1) знаряддя злочину, які належали обвинуваченому, конфіскувалися;

2) речі, вилучені з обігу, передавалися відповідним установам або знищувалися;

3) гроші, цінності та інші речі, здобуті злочинним шляхом, передавалися в дохід держави;

4) гроші, цінності та інші речі, які були об'єктом злочинних дій, поверталися їх законним володільцям, а за неможливості їх встановлення ці гроші, цінності та інші речі переходили у власність держави.

Так, наприклад, автомобіль, мотоцикл та інші транспортні засоби, що належали особі, визнаній винною в розкраданні, підлягали конфіскації, якщо їх було використано в процесі вилучення або заволодіння майном та визнано знаряддям вчинення злочину. При цьому такий транспортний засіб міг бути конфіскований як знаряддя злочину також тоді, коли він належав винному на праві спільної сумісної чи часткової власності з іншою особою.

Питання про грошову компенсацію частки співвласника в спільній власності на автомобіль, мотоцикл, інший транспортний засіб вирішувалося за позовом заінтересованої особи в порядку цивільного судочинства (п. 17 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства у справах про розкрадання державного та колективного майна на підприємствах і в організаціях агропромислового комплексу» від 27 березня 1987 р. № 2).

Спеціальна конфіскація безпосередньо передбачалась і в низці санкцій статей Особливої частини Кримінального кодексу України 1960 р. При цьому мова йшла переважно про предмети чи знаряддя злочину. Передбачає інститут спеціальної конфіскації також чинний Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р. (далі – КПК України). Причому з позицій цього законодавчого акта спеціальна конфіскація, як і раніше, не розглядається ні як вид покарання, ні як інший захід матеріально-правового характеру. У ч. 9 ст. 100

КПК України вказано: «<...> 1) гроші, цінності та інше майно, які належать обвинуваченому й були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення, конфіскуються; 2) гроші, цінності та інше майно, які призначалися для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та (або) матеріального забезпечення кримінальних правопорушень або винагороду за їх вчинення, конфіскуються; 3) майно, яке вилучене з обігу, передається відповідним установам або знищується; 4) гроші, цінності та інше майно, які були об'єктом кримінального правопорушення або іншого суспільно небезпечного діяння, повертаються законним володільцям, а в разі невстановлення їх – передаються в дохід держави; 5) гроші, цінності та інше майно, набуте в результаті вчинення кримінального правопорушення, доходи від них передаються в дохід держави <...>». Згадувалася спеціальна конфіскація також у нормах Особливої частини кримінального кодексу України (далі – КК України). Так, санкція ст. 2032 КК України поряд зі штрафом передбачала конфіскацію грального обладнання.

Саме та обставина, що спеціальна конфіскація традиційно згадувалась у санкціях статей Особливої частини КК України, давала змогу деяким науковцям розглядати її не лише як кримінально-процесуальний, а й як кримінально-правовий інститут. Наприклад, І.Я. Козаченко та З.О. Незнамова, аналізуючи конфіскацію майна як вид покарання, прямо вказують, що вона може бути повною, частковою та спеціальною, хоча остання не є видом покарання й може призначатись незалежно від того, яку конфіскацію майна застосовано до засудженого (повну чи часткову) [1, с. 241]. Водночас у кримінально-правовій літературі на межі ХХ – ХХІ століть під час аналізу конфіскації майна як виду кримінального покарання все частіше робився висновок про те, що вона є надмірно жорстким спадком тоталітарного режиму, спрямованим не стільки проти винного (він, як правило, вже позбавлений волі), скільки проти його родини. Так, О.П. Кузнецов стверджує, що конфіскація як вид покарання суперечить загально визнаним нормам міжнародного права, конституції, принципам гуманізму й справедливості [2, с. 39].

З іншого боку, навпаки, наголошується на необхідності зберігання конфіскації майна не лише як додаткового, а й як основного покарання з можливістю призначення його під час звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Більше того, як досить перспективні пропонуються наукові розробки правових санкцій у вигляді конфіскації незаконно отриманих доходів навіть без притягнення винного до кримінальної

відповідальності [3, с. 73]. Зрештою, законодавці деяких пострадянських республік, втілюючи одну з основних тенденцій розвитку сучасного кримінального законодавства багатьох європейських країн, відмовляються від конфіскації майна як виду кримінального покарання, розглядаючи цей захід як засіб кримінального впливу (глава IX Кримінального кодексу Литовської Республіки), захід безпеки (глава X Кримінального кодексу Республіки Молдова) або як інший захід кримінально-правового характеру (розділ VI Кримінального кодексу Російської Федерації), пов'язуючи його винятково з майном, яке було знаряддям, засобом чи результатом злочинного діяння (ст. 72 Кримінального кодексу Литовської Республіки). При цьому прямо вказується, що конфіскація майна може бути призначена поряд із покаранням (ч. 3 ст. 67 Кримінального кодексу Литовської Республіки) або на підставі обвинувального вироку (ч. 1 ст. 1041 Кримінального кодексу Російської Федерації), застосовується щодо осіб, які вчинили діяння, передбачені законом (ч. 3 ст. 106 Кримінального кодексу Республіки Молдова), а згадки про конфіскацію предметів чи знарядь злочину в санкціях статей кримінального закону виключаються.

Вітчизняний законодавець поки що не відмовився від конфіскації майна як виду кримінального покарання, проте також надав спеціальній конфіскації статус кримінально-правового інституту. Згідно із Законом України від 18 квітня 2013 р. КК України було доповнено ст. ст. 961 та 962. З точки зору своєї природи спеціальна конфіскація розглядається як захід кримінально-правового характеру та полягає в примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна за умов вчинення злочину у випадках, передбачених в Особливій частині КК України.

Згодом Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 13 травня 2014 р. [4] законодавець вносить зміни до ст. 961 КК України, згідно з якими застосування спеціальної конфіскації обмежується колом деяких корупційних злочинів (зокрема, злочинів, передбачених ст. ст. 354, 364, 3641, 3652, 368-3692 Особливої частини КК України), а в санкціях цих статей з'являється вказівка на обов'язкове застосування цього кримінально-правового заходу.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації з метою усунення корупційних ризиків при її застосуванні» від 10 листопада 2015 р. [5] ст. 961 КК України знов

викладається в новій редакції. Спеціальна конфіскація визначається як примусове безоплатне вилучення за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей, у тому числі коштів, що перебувають на банківських рахунках, на зберіганні в банках або інших фінансових установах, іншого майна, у тому числі майна третіх осіб, у випадках, визначених КК України, за вчинення злочину, передбаченого ст. ст. 146–1501, 152–156, 190–192, 198, 201, 209–2121, 222, 233, 255–260, 301–320, 354, 361–3652, 368–3692 КК України. Водночас законодавець виключає із санкцій певних статей вказівку на обов'язкове застосування спеціальної конфіскації (ст. ст. 354, 364, 3641, 3652, 368–3692) або конфіскації предметів чи знарядь злочину (решта наведених норм).

Таким чином, станом на 27 лютого 2016 р. на підставі аналізу вітчизняного законодавства кримінального профілю можна було виділити такі види конфіскаційних заходів:

1) конфіскацію майна, яка є видом кримінального покарання та застосовується винятково до майна, джерела походження якого є законними. Згідно із ч. 1 ст. 59 КК України покарання у вигляді конфіскації майна полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього чи частини майна, яке є власністю засудженого. З позицій цивілістики власність розуміється як привласнення засобів і продуктів виробництва за допомогою певної суспільної форми, яка відображає таке ставлення особи до певної речі, коли вона вважає її своєю, за умов, що інші вважають цю річ чужою [6, с. 342]. Інакше кажучи, суб'єктивне право особи володіти, користуватись і розпоряджатись річчю може виникнути лише в тому разі, коли форма привласнення матеріальних благ була законною;

2) спеціальну конфіскацію, яка застосовувалась у разі, якщо гроші, цінності та інше майно отримані внаслідок вчинення злочину та (або) є доходами від такого майна; призначалися, використовувалися для схилення особи до вчинення злочину, фінансування та (або) матеріального забезпечення злочину чи винагороди за його вчинення; були предметом злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю); були підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані як засоби або знаряддя вчинення злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання. Цей вид спеціальної конфіскації застосовувався до осіб, які вчинили злочини, передбачені ст. 961 КК України; осіб, які не підлягають кримінальній відповідальності у зв'язку з недосягненням віку, з якого може настати кримінальна відповідальність, або неосудністю; осіб, які звільняються від кримінальної відповідальності (крім звільнення у зв'язку із за-

кінченням строків давності) чи покарання; третіх осіб, яким гроші, цінності й інше майно, зазначені в ст. 961 КК України, були передані особою, яка вчинила злочин, та які отримали чи придбали в підозрюваної, обвинуваченої або засудженої особи майно, отримане злочинним шляхом, у випадках, передбачених ст. 961 КК України, безоплатно чи в обмін на суму, значно меншу за ринкову вартість, або знали чи повинні були знати, що метою такої передачі є уникнення спеціальної конфіскації;

3) спеціальну конфіскацію, що виділяється з огляду на аналіз ч. 4 ст. 962 КК України в редакції Закону України від 10 листопада 2015 р. Її могло бути застосовано до третіх осіб, які отримали чи придбали будь-яке майно за умов, що вони знали або повинні були знати, що метою такої передачі є уникнення конфіскації майна. Тобто мова йшла вже не про злочини, зазначені в ст. 961 КК України, а про будь-які злочини, за які в санкціях відповідних статей передбачалась конфіскація майна (наприклад, ст. 112 КК України). Наприклад, якщо особа вчинила посягання на життя державного чи громадського діяча та, маючи у власності автомобіль (здобутий законним шляхом), з метою уникнення конфіскації передає (продає) його третій особі, яка знає про мету такої передачі, автомобіль підлягає спеціальній конфіскації, оскільки в цьому випадку третя особа вже не може визнаватись добросовісним набувачем;

4) конфіскацію предметів і знарядь злочину, передбачену нормами Особливої частини КК України (ст. 2032, ст. 204, ст. 229 тощо);

5) конфіскацію будь-яких грошей, цінностей, іншого майна, які належать обвинуваченому та були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення, призначалися для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та (або) матеріального забезпечення кримінальних правопорушень чи винагороди за їх вчинення, були набуті в результаті вчинення кримінального правопорушення, а також доходи від них (ч. 9 ст. 100 КПК України).

За таких умов про уніфікацію правозастосовної практики було важко навіть мріяти. Нами проаналізовано матеріали 50 кримінальних проваджень, розпочатих за ознаками ст. 354 КК України (підкуп працівника підприємства, установи чи організації). За основу взято період, коли ст. 354 КК України діяла в редакції Закону України від 13 травня 2014 р., а санкції ч. ч. 1–4 ст. 354 КК України передбачали обов'язкове призначення спеціальної конфіскації. У більшості вироків про спеціальну конфіскацію немає навіть згадки. У деяких вироків суд призначає покарання та вказує, що спеціальна конфіскація не застосовується. Наприклад, вирок Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської

області особу було визнано винною у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 354 КК (у редакції від 13 травня 2014 р.), та призначено їй штраф у розмірі 8 500 грн без спеціальної конфіскації [7]. Не зрозуміло, чим саме в цьому випадку суд мотивував непризначення спеціальної конфіскації, якщо її призначення за законом було обов'язковим. Інколи суди спеціальну конфіскацію все-таки призначали. Так, вироком Берегівського районного суду Закарпатської області винну особу було засуджено за ч. 3 ст. 354 КК України до штрафу із спеціальною конфіскацією 2 540 грн, які були предметом неправомірної вигоди [8]. В інших випадках суд приймав протилежне рішення. Наприклад, Жовтневий районний суд міста Дніпропетровська визнав особу винною у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 354 КК України (одержання працівником підприємства, установи чи організації неправомірної вигоди, поєднане з її вимаганням), та зазначив у мотивувальній частині вироку, що для виправлення обвинуваченого й попередження нових злочинів необхідним і достатнім є призначення покарання у вигляді штрафу без спеціальної конфіскації, оскільки грошові кошти, вилучені у винного, належать потерпілим та підлягають поверненню їм на підставі ч. 10 ст. 100 КПК України [9].

Водночас Пленум Верховного Суду України неодноразово зазначав, що звільнення особи від кримінальної відповідальності за надання вигоди у зв'язку з її вимаганням не означає, що в її діях немає складу злочину. У зв'язку із цим вона не може визнаватись потерпілим і претендувати на повернення предмета неправомірної вигоди (п. 21 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26 квітня 2002 р.). До того ж звільнення особи від кримінальної відповідальності не перешкоджало застосуванню спеціальної конфіскації (ч. 3 ст. 962 КК України).

Якщо практика застосування спеціальної конфіскації за умов, коли вона передбачалась у санкціях статей Особливої частини КК України як обов'язковий захід, вирізняється таким розмаїттям, неважко уявити, якою вона буде за умов призначення спеціальної конфіскації за рішенням суду на підставі статей Загальної частини КК України.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України щодо виконання рекомендацій, які містяться у шостому докладі Європейської комісії про виконання Україною Плану дії щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, щодо вдосконалення процедури арешту майна та інституту спеціальної конфіскації» від 18 лютого 2016 р. [11], який набув чинно-

сті 28 лютого 2016 р., ст. 961 КК України знову було викладено в новій редакції.

Можливість призначення спеціальної конфіскації, що, як і раніше, полягає в примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна, законодавець пов'язав, по-перше, з вчиненням умисного злочину або суспільно-небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, за які передбачено основне покарання у вигляді позбавлення волі чи штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а по-друге, з вчиненням злочинів, передбачених ч. 1 ст. 150, ст. 154, ч. ч. 2, 3 ст. 1591, ч. 1 ст. 190, ст. 192, ч. 1 ст. 204, ст. ст. 2091, 201, ч. ч. 1, 2 ст. 212, ст. 2121, ч. 1 ст. 222, ст. ст. 229, 2391, 2392, ч. 2 ст. 244, ч. 1 ст. 248, ст. 249, ч. ч. 1, 2 ст. 300, ч. 1 ст. 301, ст. ст. 302, 310, 311, 313, 318, 319, 362, 363, ч. 1 ст. 3631, ст. ст. 3641, 3652 КК України.

Згідно із ч. 2 ст. 961 КК України спеціальна конфіскація застосовується на підставі обвинувального вироку суду, ухвали суду про звільнення особи від кримінальної відповідальності та ухвали суду про застосування примусових заходів медичного (п. 3) чи виховного (п. 4) характеру. У новій редакції викладається також ч. 4 ст. 962 КК України, у якій мова йде про спеціальну конфіскацію грошей, цінностей чи іншого майна в третью особу, яка набула таке майно від підозрюваного, обвинуваченого, особи, яка переслідується за вчинення суспільно небезпечного діяння, чи іншої особи безоплатно, за ринкову ціну або за ціну, вищу чи нижчу за ринкову вартість, та знала або повинна була й могла знати, що таке майно відповідає будь-якій з ознак, зазначених у п. п. 1–4 ч. 1 ст. 962 КК України. Законодавець наполягає на тому, що визначені відомості щодо третьої особи повинні бути встановлені в судовому порядку на підставі достатності доказів, а спеціальна конфіскація не може бути застосована до майна, яке перебуває у власності добросовісного здобувача (ч. 4 ст. 962 КК України).

Законом України від 18 лютого 2016 р. було вилучено вказівки щодо спеціальної конфіскації, які містились у санкціях статей Особливої частини чинного КК України (ст. ст. 2032, 204, 229 тощо). Позитивно оцінюючи деякі кроки щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації, запропоновані цим законом, все-таки варто зауважити, що остаточно впорядкувати правовий матеріал щодо конфіскаційних заходів законодавцю не вдалося. Аналіз відповідних положень дає змогу виділити такі їх види:

- 1) конфіскація майна (ст. 59 КК України);
- 2) спеціальна конфіскація грошей, цінностей та іншого майна в особи, яка вчинила злочин або суспільно небезпечне діяння (ч. 1 ст. 961 КК України);

3) спеціальна конфіскація грошей, цінностей та іншого майна в третій особі (ч. 4 ст. 962 КК України);

4) спеціальна конфіскація майна, вилученого із цивільного обороту (ч. 3 ст. 962 КК України);

5) спеціальна конфіскація цих же предметів, передбачена ч. 9 ст. 100 КПК України.

Проектом Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей звернення в дохід держави грошових коштів, валютних цінностей, державних облігацій України, казначейських зобов'язань України, дорогоцінних металів та (або) каміння, інших цінностей та доходів від них до ухвалення вироку суду» № 4057, який було прийнято в першому читанні 17 березня 2016 р., запропоновано шостий вид спеціальної конфіскації, яка застосовується за ініціативою прокурора до ухвалення вироку суду в кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених ч. ч. 2–5 ст. 191, ст. ст. 255 та 368 КК України, за таких умов: а) переховування підозрюваного у вчиненні вказаних злочинів від органів слідства й суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошення його в розшук (державний, міждержавний чи міжнародний), а також перебування в ньому терміном понад шість місяців; б) закриття кримінального провадження, якщо помер підозрюваний, обвинувачений, або щодо кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу.

Звернення в дохід держави зазначених предметів і доходів від них здійснюється, якщо їх власника не встановлено або їх власником є підозрюваний чи треті особи, яким вони були передані підозрюваним до порушення кримінального провадження чи під час його проведення, проте ні він, ні вказані особи не можуть довести законність їх походження, а їх розмір не відповідає задекларованим (офіційним) доходам цих осіб.

Навряд чи реформування інституту спеціальної конфіскації в цьому напрямі є прийнятним, оскільки воно, по-перше, суперечить загальним засадам кримінального провадження (недоторканності права власності, презумпції невинуватості й забезпечення доведеності вини, забезпеченню права на захист, змагальності сторін і свободи в поданні ними суду своїх доказів та доведенні перед судом їх переконливості (ст. 7 КПК України)), а по-друге, абсолютно не зрозуміло, як взагалі можна говорити про вилучення у власність держави цінностей і майна, здобутих певним злочинним шляхом, якщо їх власника не встановлено.

Таким чином, конституювання спеціальної конфіскації як матеріально-правового інституту в цілому є позитивним кроком, що відповідає сучасним тенденціям розвитку кримінального законодавства та міжнародному досвіду. Цей криміналь-

но-правовий захід цілком спроможний суттєво зменшити «позитивний» економічний ефект вчинених корупційних злочинів. Однак постійні зміни, яких зазнає аналізований кримінально-правовий інститут, є вкрай суперечливими, переважно політично вмотивованими та не обумовленими ні потребами, ні можливостями сучасної української правозастосовної практики.

На нашу думку, спеціальну конфіскацію необхідно пов'язати винятково з грошима, цінностями, іншим майном, здобутими злочинним шляхом або використаними для вчинення злочину. Предмет спеціальної конфіскації має складати навіть не викрадене чи іншим незаконним способом придбане майно (у будь-якому разі воно повертається законному володільцю, і лише якщо такого не встановлено, воно може бути включене до предмета спеціальної конфіскації), а доходи від нього, неправомірна вигода (у будь-якому разі, навіть якщо мало місце її вимагання, вона не повертається потерпілому) і доходи від неї. У цих випадках мова йде про незаконне збагачення, тобто право власності на майно й доходи від нього об'єктивно не виникає, а тому є неможливим застосування конфіскації майна як виду кримінального покарання. До предмета спеціальної конфіскації необхідно включати також гроші, цінності й майно, отримані із законних джерел, проте використані в будь-який спосіб для вчинення злочину. Варто відмовитись від переліку діянь, вчинення яких дає змогу застосовувати спеціальну конфіскацію (цей перелік, м'яко кажучи, викликає здивування), і чітко розмежувати спеціальну конфіскацію та конфіскацію майна (ст. 59 КК України), яка завжди стосується майна, джерела походження якого є законними. А найголовніше – необхідно чітко розмежувати спеціальну конфіскацію та інші конфіскаційні заходи, передбачені КПК України (конфіскацію предметів, засобів чи знарядь злочину, конфіскацію майна, яке вилучене із цивільного обороту, повернення грошей, цінностей та іншого майна, які були об'єктом кримінального правопорушення, законним володільцям).

Із цього приводу вважаємо за доцільне скасувати в ч. 9 ст. 100 КПК України вказівку на гроші, цінності та інше майно, які можуть виступати предметом спеціальної конфіскації, як заходу кримінально-правового характеру. Такий підхід, на нашу думку, сприятиме уніфікації правозастосовної практики.

Література

1. Уголовное право. Общая часть / отв. ред. И.Я. Козаченко, З.А. Незнамова. – М. : НОРМА, 1998. – 516 с.
2. Кузнецов А.П. Конфискация имущества как кумулятивный вид наказания в уголовном законодательстве / А.П. Кузнецов // Уголовное право. – 1999. – № 2. – С. 38–42.

3. Старков О.В. Наказание: уголовно-правовой и криминопеналогический анализ / О.В. Старков, С.Ф. Милоков. – СПб., 2001. – 461 с.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України : Закон України від 13 травня 2014 р. № 1261 // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 28. – Ст. 937.

5. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації з метою усунення корупційних ризиків при її застосуванні : Закон України від 10 листопада 2015 р. № 770-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 49–50. – Ст. 464.

6. Гражданский кодекс Украины: научно-практический комментарий / под ред. Е.О. Харитонов. – Х. : Одиссей, 2007. – 1278 с.

7. Вирок Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 23 вересня 2014 р. в справі № 607/12907/14к // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40912937>.

8. Вирок Берегівського районного суду Закарпатської області від 30 березня 2015 р. в справі № 297/2365/14к // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43348025>.

9. Вирок Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 5 травня 2015 р. в справі № 201/5153/15к // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43979658>.

10. Постанови Пленумів Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних справах та адміністративних провадженнях (офіційний текст). – К., 2013. – 612 с.

Анотація

Березнер В. В. Спеціальна конфіскація як захід кримінально-правового характеру в боротьбі з підкупом працівника підприємства, установи чи організації. – Стаття.

У статті аналізується інститут спеціальної конфіскації та його можливості щодо протидії підкупу працівника підприємства, установи чи організації. Зазначається, що постійні зміни, яких зазнає цей

кримінально-правовий інститут, є переважно не юридично, а політично вмотивованими, жодним чином не сприяючи уніфікації правозастосовної практики. З метою вирішення цієї проблеми пропонуються певні напрями щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації.

Ключові слова: заходи кримінально-правового характеру, спеціальна конфіскація, підкуп, працівник підприємства, установи, організації, практика застосування.

Аннотация

Березнер В. В. Специальная конфискация как мера уголовно-правового характера с подкупом работника предприятия, учреждения или организации. – Статья.

В статье анализируется институт специальной конфискации и его возможности по противодействию подкупу работника предприятия, учреждения, организации. Отмечается, что постоянные изменения, которые претерпевает этот уголовно-правовой институт, преимущественно не юридически, а политически мотивированы, никак не способствуя унификации правоприменительной практики. С целью решения этой проблемы предлагаются определенные направления по усовершенствованию института специальной конфискации.

Ключевые слова: меры уголовно-правового характера, специальная конфискация, подкуп работник предприятия, учреждения, организации, практика применения.

Summary

Berezner V. V. Special confiscation as criminal law measure against bribery of employee of enterprise, institution or organization. – Article.

The article analyzes the institute of special confiscation, and its ability to counter bribery employee of an enterprise, institution or organization. It is noted that the constant changes undergone by the criminal law institute, especially not legally and politically motivated and does not contribute to the unification of legal practice. In order to solve this problem, it offered some directions for improvement of the institute of special confiscation.

Key words: criminal law measures, special confiscation, bribery, employee of enterprise, institution, organization, practice in the application.